

**jugoslovenskih
nacionalistov**

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Masarykova c. 14/II. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 22-07.

Leto V.

Ljubljana, dne 10. novembra 1936.

Št. 29

Mi in Italija

Že od srede oktobra so se začeli pojavljati v merodajnih italijanskih dnevnikih članki, ki so na zelo simpatičen način razmotrivali ne le možnosti, marveč tudi potrebo čim ožjega gospodarskega in političnega sodelovanja med Jugoslavijo in Italijo. Celo znani tržaški «Piccolo», je začel priobčevati serijo člankov, v katerih je njegov direktor Rino Alessi povdarjal, da morata Italija in Jugoslavija sodelovati na gospodarskem polju, poleg tega pa pristopiti čimprej sklenitvi stvarnega in trajnega političnega sporazuma, češ da je sedaj tudi jugoslovnsko javno mnenje že zrelo za iskrene medsebojne razgovore. Nato nadaljuje v članku od 31. 10. 1936 doslovno:

«V življenju narodov nastopijo trenutki, ko postane jasno vse ono, kar je bilo dotlej še negotovo. Tak trenutek je nastopil v italijansko-jugoslovenskih odnosih. Pri tem je treba poudariti, da so že preje kazale vse okolnosti na to, da sta Italija in Jugoslavija dve državi, kojih gospodarski strukturi se srečno spopolnjujeta. Politika ali bolje rečeno politični predsodki morejo kvariti vsebino stvarnosti ter povzročiti, da pretehtajo gotove sentimentalnosti, ki zatemnujejo poglede in nas odстранjujejo s pravega pota. Toda neizbežno mora priti vedno do trenutka, v katerem se postavlja vse na svoje pravo mesto. Ta trenutek je znal pričakati oni, ki popolnoma pozna zakone, po katerih se kreče zgodovina in zato je on videl dalje kakor drugi. Jadran nas ne sme več ločiti, on mora združiti naši dve gospodarstvi, naša dva naroda in naši dve državi.»

Ko je nastopil v Beogradu novi italijanski poslanik Mario Indelli, je že v svoji prvi izjavi poudarjal, da to v italijanskih listih izražano mišljenje ni komandirano, marveč izraža mišljenje celotnega italijanskega naroda. Dne 1. 11. 1936 pa se je oglašil g. Mussolini sam ter je na ogromnem zborovanju v Milanu tekom svojega dobro premišljenega govora izjavil, da «obstojajo sedaj vsi potrebni in zadostni pogoji: moralni, gospodarski in politični, da postavimo resnično in konkretno prijateljstvo med obema državama na nove osnove.»

Mi jugoslovnski nacionalisti gledamo na ta težki mednarodni problem z vso treznostjo in brez vsake nepotrebne sentimentalnosti, ki v mednarodni politiki ne more in ne sme igrati nobene vloge. Ravno zato pa se zavedamo, da je treba predhodno razčistiti brez vsake sentimentalnosti gotove probleme, ki so nas doslej razdvajali. G. Mussolini je v svojem velikem govoru od 1. 11. t. l. sam omenil enega izmed njih in to na ta način, ki je bil — tako pravi sam — prav dobro premišljen. Govoril je namreč tudi o Madžarski ter rekel: «Dokler ne dobi Madžarska svojih pravic, ne bo prišlo do normalnih odnosov v Dunavskem bazenu. Madžarska je veliki, iznakaženi invalid svetovne vojne. Štirje milijoni Madžarov živijo izven meja svoje domovine. Italijanski narod sočustvuje popolnoma v tej žalosti s svojim vernim in bratrskim zaveznikom ter bo imelo občudovanje, katero čutijo Italijani za hrabrost in vrlino madžarskega naroda, v kratkem priliko, da se pokaže javno.»

Mislimo, da nam ni treba na to izjavo g. Mussolinija odgovoriti prav nič drugega kakor to, kar je odgovoril zunanji minister naše čehoslovaške prijateljice in zaveznice, dr. Krofta, ki je rekel: «Zbližanje Italije z Jugoslavijo stoji v nasprotju z najavljeno podporo madžarskega revizionizma. Jasno je, da bi predstavljala s čehoslovaškim teritorijem povečana Madžarska opasnost za Jugoslavijo.»

So pa še druge stvari, ki jih je treba brez vsake sentimentalnosti vpoštevati, kadar se govori in razpravlja o možnosti iskrenega prijateljstva med obema sosednjima državama. G. Mussolini pravi sam, da more biti prijateljstvo iskreno le tedaj, če je tudi konkretno, če temelji torej na dogovorih, ki obravnavajo konkretno vse medsebojne probleme, ustvarjajo moralne, gospodarske in politične pogoje za bodoče prijateljsko sožitje in seveda tudi odстранjujejo vse ne samo gospodarske in politične, marveč zlasti moralne probleme, ki so dotlej preprečevali tako prijateljstvo in teh na žalost ni malo.

Posamezni italijanski novinarji so sami čutili potrebo obravnavati tudi ta problem ter

Federacija?

Kakor bi ne imeli nujnejših problemov, ne samo gospodarskih in socijalnih, marveč tudi kulturnih in nacionalnih in kakor da bi živel vsi skupaj v najlepših razmerah, tako se človeku zdi, ko čita poročila o sporazumih, ki se že tako dolgo in s tolikimi mukami pripravljajo med posameznimi deli združene opozicije ter med njo in dr. Mačkom. Sporazum je gotov, tako beremo naenkrat v listih, pa pride dr. Maček in izjavi, da o tem ničesar ne ve in da o sporazumu ne more biti govora. Drugje zopet čitamo, da se vrše pogajanja o meji, ki naj se potegne med hrvatskim in srbskim delom našega naroda ter o raznih predlogih, kako bi se naj ustvarili mešani srbsko-hrvatski predeli, ker se pač tudi najbolj zagrizeni pristaši federativne preureditve naše države iz okolice dr. Mačka zavedajo prav dobro, da ni umetnika in specialista, ki bi mogel to mejo začrtati popolnoma točno ter ugotoviti, kje prenehajo Hrvatje in kje začne Srbi. Da je prav v tem najlepši dokaz onega edinstva našega naroda, ki ne zanika Srbov, Hrvatov in Slovencev, marveč ugotavlja, da med njimi kljub raznim razlikam ni globokih etičnih razlik, nato ti gospodje seveda ne mislijo. Pa pustimo debato o svojem lastnem unitarističnem stališču, ki hvala Bogu ni samo naše, marveč je prav globoko zasidrano tudi v dušah najboljših Hrvatov in najboljših Srbov in bo prej ali slej doseglo svojo zmago na ta ali drugi način. Govorimo raje popolnoma mirno in mirno o posledicah, ki jih mora prinesiti federativna preureditev naše države v čisto praktičnem pogledu.

Predvsem za nas Slovence! Mi jugoslovnski nacionalisti, pridigujemo že leta in leta, da bi morali biti ravno mi Slovenci glede na svoje politično prepričanje najbolj goreči unitaristi in da bi morali biti mi najodločnejši borci proti federaciji, ki bi nam dala sicer Slovenijo kot enega izmed treh federiranih delov naše države, ki bi nam pa to Slovenijo demontirala ne samo v kulturnem, marveč predvsem v gospodarskem oziru. Lepo je bilo igrakanje raznih naših samobitnih Slovencev, pa tudi nekaterih partij in partijskih poskusov s pojmom samostojne Slovenije in se je lepo čitalo na papirju razlaganje, kako strašno krvavi naša banovina in kaj vse se nam obeta, če dobimo federacijo. Pa poglejmo, kaj se nam vse obeta.

Po zelo previdnem šteju živi in si služi svoj kruh danes v krajih onstran Sotle in Kolpe najmanj 38.000 Slovencev. Med njimi je približno 10.000 inteligentov, uradnikov, zasebnih nameščencev, svobodnih poklicev, ostalih 28.000 Slovencev pa predstavljajo delavci, služkinje itd. Kaj se bo zgodilo s temi najmanj 38.000 Slovenci, če bo federativna preureditev raztrgala našo državo na tri medsebojno ločene dele in bo vsak teh delov povsem logično zastopal stališče svoje lastne

in sicer ekskluzivne samobitnosti. Kako bo ta samobitnost izgledala n. pr. na Hrvatskem, to vidimo že sedaj, ko lahko na žalost ugotovimo, da smo Slovenci popolnoma po nedolžnem nezaželeni in nerado gledani prišleki, ki se jih je treba znebiti čimprej. Ker bodo hoteli dobiti Hrvatje svoje lastne ljudi nazaj, jim bo treba napraviti mesto, to mesto jim bodo napravili Slovenci in Srbi, ki žive danes stalno med Hrvatji. Isto velja za bodoči srbski del naše države, seveda tudi za slovenski del. Toda naj bo še tako tragično, resnično je, da bomo lahko dobili z odstranitvijo Hrvatov in Srbov iz našega ozemlja (o vojski ne govorimo) par sto mest v najboljšem primeru, teh par sto mest pa ne bo zadostovalo za onih 38.000 Slovencev in njihovih družin, ki se bodo morali vrniti v gnjevom in obupom preko Sotle in Kolpe nazaj v blazeno Slovenijo.

S tem pa ne bo še konec. Če se bodo morali vrniti naši ljudje nazaj, bo pa bodočim generacijam zaprta pot preko Sotle in Kolpe in bodo obsojeni na životarjenje v Sloveniji. Kaj znači to za Slovence, ko vsi vemo, da imamo že danes toliko inteligentnega narašča, da ga doma zaposliti ne moremo. Ko vemo, da imamo na tisoče brezposelnih delavcev, ki doma ne najdejo kruha. Ko vemo, da nam naše srednje šole in naša univerza ustvarjajo leto za letom tisoče inteligentnih mladev, ki hočejo kruha in dostojne eksistence. Kam z vsemi temi, ne samo z onimi, ki se bodo vrnili domov, marveč z onimi, ki bodo leto za letom povečavali število brezposelnih in bodo tako leto za letom množili armado onih, ki bodo proklinjali federativno ureditev države in vmesne meje, ki nam jih bo ta federativna preureditev države zgradila v državi sami in jo razparcelirala na tri medsebojno le po gotovih skupnih zadevah povezane, sicer pa samostojno zase, po lastnih tradicijah, v izživljanju lastne kulture in lastnega jezika živeče dele. Skupne zadeve? Gotovo bodo naši ljudje v neki meri pritegnjeni k sodelovanju pri teh skupnih zadevah in bo ostalo nekaj naših ljudi v bodočih skupnih ministrstvih. Toda ne varajmo se, ključa ne bomo delali mi, ključ bodo delali Hrvatje in Srbi. Ker pa moramo računati, da bodo zahtevali Srbi z ozirom na svojo večino nadpolovično udeležbo na teh mestih, ker moramo vpoštevati, da bodo tudi Hrvatje postavili zahtevo po vsaj 40 odstotni udeležbi, potem bo ostalo za nas kakih 8 odstotkov od teh mest. Pa če jih vzamemo 10 odstotkov, bo to samo kapljica, ki ne bo niti najmanj olajšala položaja naše inteligence in njenega naraščaja.

V gospodarskem oziru ne bi bile posledice prav nič manj porazne za nas. Mi vemo, da je industrija v naši banovini danes tako razvita, da krije lahko v 14 dneh vse potrebščine naše banovine in da dela torej čez leto

so se pri tem povzpeli do trditve, da uživajo Slovenci in Hrvatji v Julijski Benečiji v nacionalnem oziru toliko svobode, da lahko brez vseli ovir čitajo slovenske, hrvatske in srbske, da celo v cirilici pisane knjige! To trditev bo treba šele dokazati in naj bodo Italijani prepričani, da bomo mi jugoslovnski nacionalisti najbolj srečni, če se bo izkazala resničnost te njihove trditve, če se bomo torej prepričali o tem, da se vzgaja naša deca v šoli in cerkvi v našem jeziku, da se naši sonarodnjaki v Italiji svobodno poslužujejo svojega jezika ne samo doma, marveč tudi pred oblastmi, da lahko svobodno izdajajo svoja lastna slovenska in hrvatska glasila in da lahko čitajo tudi vse to, kar se tiska v Jugoslaviji, kolikor seveda ni naperjeno proti Italiji. S tem trenutkom bomo mi prvi, ki bomo izjavili, da smo za iskreno sožitje z velikim italijanskim narodom, kateremu nismo nikdar odrekli njegove pomembnosti in s katerim bi živeli mnogo raje v prijateljstvu kakor pa v stalni napetosti.

Za Italijo bi ustvaritev onih pogojev, ki so potrebni za izvedbo tega dokaza, ne pomenila niti najmanjše nevarnosti, ker smo prepričani, da stoji tudi italijanski narod na istem stališču kakor nemški, ki je spomladi 1935 po svojem voditelju Hitlerju javno pro-

glasil, da odklanja vsa umetna sredstva za pomnoževanje svojega števila potom prisilne asimilacije tujerodcev, ker se čuti tako zdravega, da bo sam iz sebe in iz svoje lastne nemške krvi pomnožil svoje število do one višine, ki bo potrebna za odločilno pozicijo nemškega naroda v Evropi in na svetu. In poleg tega: Če tolerira italijanski narod v Abesiniji poleg italijanske še amharščino kot jezik domačinov, zakaj ne bi toleriral v Julijski Benečiji slovensčino in hrvaščino, ko pač nihče ne more zanikati, da ne bi bili Slovenci in Hrvatji tam avtohtoni, pa bo moral vsak tudi priznati, da so Slovenci in Hrvatje v vsakem oziru na višku kulture in da zaslužijo vsled tega še mnogo več ozirov kakor primitivni Abesinci.

Merodajni činitelji kraljevine Italije podčrtavajo, da niso samo oni naklonjeni prijateljskemu sožitju z Jugoslavijo, marveč, da misli enako celotni italijanski narod. S tem priznavajo nehote, da morejo imeti pomen in trajnost le dogovori, ki jih sklepajo narodi. Če je torej v resnici celotni italijanski narod tako prijateljsko razpoložen napram jugoslovnskemu narodu, potem naj uredi vse probleme, nakar si bosta mogla oba naroda podati roke in nas bo sinji naš Jadran družil in spajal kot trajna vez našega prijateljstva in sodelovanja.

večinoma za kraje onstran Sotle in Kolpe. Ali bo to tako tudi v primeru, če dobimo federacijo? Nihče ne bo tako naiven, da bi kaj takega veroval. Če že ne pride do direktnih carinskih pregrad, bodo pa brez dvoma uprave posameznih federiranih delov naše države gledale, da bodo forsirale svojo lastno industrijo in vsled tega zavirale dostop drugi industriji. Zlasti v prvih časih lahko pričakujemo na Hrvatskem naravnost težak pljussek, prvo navdušenje nad doseženim uspehom bo udarilo po nas. Posledice si lahko predstavljamo. Koliko bo naših industrij, ki bodo skušale prenesti svoj sedež iz obubožane in demontirane Slovenije v vzhodne kraje naše države, zlasti ob velike reke, po katerih je možen rečni promet. S tem bo postalo brezposelno ogromno število našega delavstva, to število bodo pa povečali še delavci, ki jih bodo morale odsloviti naše tovarne radi zmanjšanih obratov. Kaj bo z vsemi temi delavci, kojih število se bo stalno večalo ne samo z vedno novimi reduciranci, marveč tudi z vedno novim dotokom našega odvišnega kmečkega naraščaja. In kdo bo sposoben držati v pravih mejah in pravilni miselnosti to bedno maso, izpostavljeno najpodlejšim podtalnim uplivom? Kam vse to vede, o tem se govoriti ne da, pa tudi ni treba. Kdor je količjak razumen, bo sam našel pravi odgovor brez posebno napornega premišljanja.

Kaj bo potem z našo univerzo, kaj naj napravimo s svojimi srednjimi šolami? Ali bo imelo smisla vzrejati leto za letom tisoče mladih inteligentov, samo zato, da bodo nato obupavali v brezupni borbi za vsakdanji kruh? Ali bo imelo smisla žrtvovati težke milijone za šolstvo, ki ne bo moglo vršiti osnovnega svojega namena, to je vzgoje mladine, da postane sposobna za samostojno eksistenco in samostojno delo med narodom. In kdo bo dal sredstva za te zavode, če bodo naši ljudje brez primernih služb, če bo število brezposelnih stalno naraščalo in če bo vse naše pridobitno življenje hiral in umiralo.

To je samo kratka skica vsega tega, kar nam obeta federativna preureditev države. Vemo, da je ne bo in prepričani smo, da je v Jugoslaviji še toliko poštenih in odločnih ljudi, da se čisto teoretični načrti ne bodo mogli sprovesti v prakso. To tembolj, ker federativna preureditev države ne bo udarila samo Slovencev, marveč bo imela težke posledice tudi za Hrvatje in Srbe. Polnih 18 let živimo skupaj, ves ta čas se je razvijalo naše gospodarstvo v enotni in nedeljeni državi ter se je tej enotnosti tudi prilagodilo. Razbijati sedaj to enotnost se da prav lahko na papirju. Gospodarstvo pa je življenjski izraz vsakega naroda, vsak urez v gospodarstvo znači urez v živo telo tega naroda. Ravno zato, ker smo prepričani, da so samoslovenci prav tako velika nevarnost za Slovence kakor samohrvatje za Hrvatje, samosrbi za Srbe, samočrnogorci za Črnogorce itd., pa moramo o tem problemu spregovoriti javno in sprožiti s tem javno razpravljanje vseh teh problemov, ki bodo postali aktualni, čim bi dobili federacijo. Vse, jezik in kultura, propade, če propade gospodarstvo. Federacija pa znači za nas Slovence gospodarsko propast in s tem propast vseh drugih slovenskih dobrin, ki morejo obstojati in prosperirati le pod pogojem, da je ta naša država v resnici unitaristična, kar pa seveda ne znači centralistična. Kajti mi, jugoslovnski nacionalisti, smo bili, smo in bomo vedno za unitarizem, sovražimo pa oni napačno izvedeni in napačno pojmovani centralizem, ki je ustvaril temelje in vzroke raznim plemenskim pokretom, ki bi bili sicer popolnoma nemogoči.

I. C.

OBČNI ZBORI KRAJEVNIH ORGANIZACIJ NARODNE ODBRANE

Ljubljana (Sv. Jakob-Trnovo-Barje) v soboto 14. novembra t. l. ob 20. uri v salonu gostilne Češnovar na Dolenjski cesti.

Ljubljana-mesto v petek 20. novembra t. l. ob 18. uri v tajništvu NO na Masarykovi cesti 14-II — palača Grafike.

Ljubljana-Siška v sredo 25. novembra t. l. ob 20. uri v Sokolskem domu v Šiški.

Člane NO pozivamo, da se občnih zborov svojih krajevnih organizacij zanesljivo udeležijo!

Ta pa drži

Gospod župnik v Kranju Matija Škrbec se je okorajšil in začel razpravljati javno o vprašanju, ali smo Slovenci »lasten« in »poseben« narod ali ne. Ker bi bilo škoda, da bi ostala njegova tozadevna izvajanja pridržana le brumnim čitateljem »Gorenjca«, jih priobčujemo doslovno tudi mi:

«Zakaj smo Slovenci lasten narod? Najmanj 90% Slovencev nosi v sebi jasno zavest, da smo Slovenci lasten narod. Kakor smo imeli v Avstriji nemčurje, ki niso hoteli priznati ne slovenstva, ne slovenske kulture in še manj politične samobitnosti, tako žal ta rod tudi v Jugoslaviji ni izumrl. Prej so bili nemčurji ali v Istri lahani, sedaj pa igrajo podobno vlogo tako zvani »jugoslovenci«, ki ta-ljijo obstoj posebne slovenskega naroda in govore o nekem »jugoslovenskem narodu«, ki ga nikjer ni. Razen par tisoč slovenskih narodnih bastardov ni nikjer drugih jugoslovenov. Kje je torej jugoslovenski narod? Brez ljudi, brez narodne zavesti ni naroda!»

Gospod župnik očividno ne ve, da so dvignili slovensko narodno zavest ravno oni mladci, ki so leta 1903. dalje zastopali idejo jugoslovenstva, pa so se zavedali, da je treba vzdržati najprej slovenski ponos in slovensko zavest, ker morejo postati nosilci jugoslovenske ideje le borbeni Slovenci, Hrvatje in Srbi, da je pa seveda niti razumeti ne morejo oni Slovenci, Hrvatje in Srbi, kojih pogledi ne segajo preko zvonikov vaških cerkev. Jugoslovenska ideja je ustvarila prve resnične borce za svobodo Slovencev, one borce, ki so padli o priliki septemberskih dogodkov v letu 1908., one, ki so potnili avstrijske ječe od julija 1914 dalje, zlasti pa one, ki so šli preko vseh predpisov in preko takratnega pojmovanja »zvestobe Slovencev« ter stvorili kot ponosni in samozavestni Slovenci, ki so se zavedali, da more ustvariti Slovencev sigurno bodočnost tudi v nacionalnem oziru le ujedinjenje s Srbi in Hrvatji kot uresničenje jugoslovenske misli, one jugoslovenske dobrovoljske divizije, ki so ramo ob rami s srbskimi junaki izvojevali nam vsem svobodo in ujedinjenje. Če pravi gospod župnik, da so bili vsi ti »slovenski narodni bastardi«, potem naj bo gospod Škrbec prepričan, da bodo kljub temu Endliher in njegovi tovariši, padli in živi naši dobrovoljci zavzemali svoje stalno častno mesto v jugoslovenski, s tem pa tudi v slovenski zgodovini, katero so ustvarjali oni s svojimi mukami in življenji.

«Slovenski narodni bastardi», kot imenuje gospod župnik jugoslovenske nacionaliste, so poleg tega ponosni, da se lahko ponašajo z družbo najbolj prosvitljenih duhov, ki so jih imeli v prošlosti Srbi, Hrvatje in Slovenci. Gospodu župniku gotovo ne bo neznano ime škola Strossmayerja pa tudi ne ime dr. Janca Evangelista Kreka, da imenujemo samo dve imeni. Kajti najbrž bi bilo brezumno navajati imena drugih, duhovniškemu značaju gospoda župnika manj blizu stoječih jugoslovenskih nacionalistov. In če imenujemo k temu dva imena velikih tvorcev te naše države, ki so prinesli svobodo tudi nam Slo-

„Zober vsak nacionalizem — tudi slovenskega“

Pod tem naslovom prinaša ljubljanska »Slovenija«, od katere nikoli nismo in ne bomo pričakovali objektivnosti, članek, ki ga je vredno registrirati že zato, ker kaže prav lepo značaj in moralo gospode, ki se zbira okoli tega lista. Mi se s »Slovenijo« ne spuščamo v polemiko, ne morda zato, ker vsled svoje maloštevilnosti ničesar ne predstavljamo, marveč zato, ker sledi iz vsega pisanja tega lista, da so njegovi stolpci na razpolago predvsem ljudem, ki pisarijo iz samega nezadovoljstva in nerazpoloženja doktrinarske članke, ki jim manjka sleherni trohica objektivnosti. Tako so v članku pod gornjim naslovom napisali tudi sledeče:

«Jugoslovenstvo je proces naše narodne zoritve silno zadržalo in s svojo politiko razvoj krepke državne zavesti na osnovi slovenske narodne zavesti preprečilo ter nehotelo delalo nemštvu v roke.»

Proces naše narodne zoritve, ki datira od leta 1848. dalje, beleži pod bivšo Avstrijo

vencem, imena, ki si jih v zvezi s takim razpravljanjem niti zapisati ne upamo, ker bi značilo to skrajno ponižanje za ta imena, potem sprejememo mi nacionalisti naslov »slovenskih narodnih bastardov« in zagotavljamo gospoda župnika, da bodo prišli časi, ko bo on sam molil, da bi bilo število teh bastardov čim večje, da bodo čuvali njega in njemu enake pred nevarnostmi, s katerimi se igrajo, pa se jih ne zavedajo.

In naposled, če pravi gospod župnik »razen par tisoč slovenskih bastardov ni nikjer drugih Jugoslovenov«, mu moramo samo privoščiti to samotolažbo. Ne razumemo samo, zakaj se tako razburja, če je pripravljen o resničnosti teh svojih besed, ne razumemo, kako to, da se sploh spušta v razpravljanje o bastardih, ki jih nikjer ni. Ali kakor vi niste prepričani, da je ta vaša trditev pravilna, smo mi, jugoslovenski Slovenci ali slovenski Jugosloveni prepričani, da nas ni samo par tisoč v dravski banovini, marveč predstavljamo velik del Slovencev in to ravno najboljših in najbolj ponosnih Slovencev. Poleg tega vemo, da živi jugoslovenstvo prav krepko tudi med hrvatskim in srbskim delom našega naroda, še več, da se jugoslovenstvo stalno širi in zavzema vedno širše plasti naroda celo med Hrvatji. Vam, gospod župnik, se bo zdelo to čudno, ker očividno ne poznate prilik niti doma, kaj šele onstran Sotle in Kolpe. Zato Vam svetujemo, da se potrudite enkrat v družbi nas, jugoslovenskih nacionalistov, na mal sprehod po raznih pokrajinah naše države, pa se boste prepričali, da ni niti enega dela te naše države, kjer ne bi imela jugoslovenska misel svojih prekaljenih in borbenih zastopnikov, ki so vsi samozavestni in ponosni Slovenci, Hrvatji ali Srbi, pa ravno vsled tega pripadniki in borci jugoslovenstva in jugoslovenske misli. Vsled tega gledamo mirno v bodočnost mi,

slovenski narodni bastardi.

zelo žalostne uspehe. Borba med Kranjci in Štajerci, ki je dosti let predstavljala glavni problem politične »zoritve« Slovencev, je tako zavzela gotove vodilne moze slovenske politike, da so stvarno delali nemštvu v roke. Liberalno-klerikalna politična gonja je moralno izprijala naš narod, saj so bili eni in drugi vedno pripravljeni delati z Nemci roko v roki. Gospodje, ki pišejo v »Sloveniji«, naj si prečitajo samo nekaj poglavij iz sicer malo vredne »politične zgodovine Slovencev«, ki jo je napisal njihov ideolog dr. Lončar. V teh kratkih poglavjih bodo pisci takih člankov prav lahko našli mnogo gradiva za razpravljanje o tem, kdo je delal Nemcem prijazno politiko in kdo je bil posebno v poslednjih letih pred vojno, pa tudi med vojno, od Nemcev politično preganjan radi svojega prepričanja, ki je hotelo priboriti Slovincem dostojno svobodo v svobodni Jugoslaviji. Kdo je v tistih časih delal Nemcem v roke in kako je v tistih časih jugoslovenstvo odpiralo široko obzorje tlačenim Slovincem, to je znana stvar. Gospodje, ki tega ne vedo, so ali prespali vso dobo našega osvobođenja ali so pa tako mladi, da so doživljali samo tako zvano slovensko politiko od l. 1932. dalje.

So dogodki v zgodovini Slovencev, ki jasno kažejo, kdo je delal Nemcem v roke. Spomnimo se samo septemberskih dogodkov 1908, ko so se prve dni po teh dogodkih pridružili celo klerikalci liberalcem za skupno obrambo slovenstva, pa so že po nekaj dneh odpadli in tako omogočili nov sunek z nemške strani. V pričetku svetovne vojne so bili t. zv. predstavniki Slovencev (Slovincev v tistem smislu, kot ga »Slovenija« vedno razume) priganjači avstrijske vlade, obnašali so se tako sovražno napram Slovincem, da bi morali biti po vseh zakonih morale, ki jo »Slovenija« tako povzdiguje, izključeni iz narodne zajednice.

Naša povojna politika je dala zopet dovolj dokazov, kdo dela in je delal Nemcem v roke. Glejmo politične sporazume, ki so bili tolikokrat plačani s težkimi žrtvami političnega, narodnostnega in kulturnega popuščanja napram Nemcem in so imeli za posledico današnjo prepotenco nemškega življa.

Pred leti je bila v našem časopisju polemika o spremembi naše šolske politike v tem smislu, da bi se nemščina deloma izločila, mesto nje pa uvedla v večjem obsegu francosčina. Tedaj so Jugoslovenci, ki so zastopali to stališče, našli na t. zv. slovenski strani ne samo gluha ušesa, marveč silovit odpor. Jasno zakaj! Preorijentacija naše šolske politike bi pomenila v doglednem času približanje francoski kulturi in močno odtujitev od nemške. Tako najdemo lahko na vsakem koraku dovolj dokazov o tem, kdo je delal Nemcem v roke, ne izvzemajoč pri tem tudi tiste politike, ki so iz samega strankarskega koristolovstva delali tudi po vojni sporazume z Nemci. Toda ti ljudje so se že s tem, da so

se dogovarjali z Nemci, izločili iz jugoslovenstva in smo jih tudi mi že označili kot narodne izdajce.

Ali je jugoslovenstvo zadržalo proces naše narodne zoritve? Gre za stališče, s katerega se stvar obravnava. Če piše »Slovenija«, da je jugoslovenstvo zadržalo proces narodne zoritve, potem si predstavlja ona pod »narodno zoritvijo« isto, kar se je dogajalo s Slovenci v Avstriji. Torej zoritve brez slovenskih srednjih šol, brez univerze, brez lastnih uradov, brez trohice politične samostojnosti, brez soodločevanja v državni upravi, pod tujo dinastijo in v stalni gospodarski in kulturni odvisnosti od Nemcev in od vodilne misli avstrijske notranje politike, ki se je izražala v programih tedanjih ljudskih strank: »Vse za vero, dom, cesarja!« Taka je torej tista narodna zoritve, ki jo je jugoslovenstvo zavrlo in prav je, da jo je, le škoda, da je piše temeljiteje. Kajti ostanke miselnosti, ki jo je Avstrija vcepila v marsikatero trdo glavo, ki misli, da je jugoslovenstvo v nujnem nasprotju s slovenstvom, najdemo še dandanes po listih in revijah, ki stoje po svojih nazorih bližje »Sloveniji« kot kateremukoli drugemu glasilu. Teda, ob prevratu, ki je predstavljal le za tako misleče resničen prevrat, za nas jugoslovenske nacionaliste pa le osvobođenje in nič drugega, je bila zamujena dragocena prilika, da se izločijo vsi oni, ki mislijo, da ovira razvoj Slovencev Jugoslavija, ki je šele prvi temelj življenja pravega jugoslovenstva.

Slovenci se moremo razvijati le v jugoslovenski smeri in razvoj dogodkov nam kaže, da je samo naše stališče pravilno in upravičeno. Ljudje pa, ki so pričeli iz političnih vzrokov a v okrilju »znanosti« pačiti slovensko govorico, da bi jo oddaljili čim bolj od kakršnekoli sličnosti s srbohrvaščino; ljudje, ki pisarijo, da Italijani v stari Avstriji niso kazali asimilatorične moči napram Slovincem, le zato, da podtaknejo neprevidnemu čitatelju misel, da kažejo, da Srbi to moč napram Slovincem v Jugoslaviji; ljudje, ki sami smatrajo, da se ne da njihovuemu lastnemu gibanju (oh, kako je to daleč od gibanja!) predpisovati niti oblik, niti smeri, niti ciljev, taki ljudje so doživeli 1918 resničen prevrat in jim ne preostane drugega kot zbrati se okoli »Slovenije«, ki je za njegove pisarije na razpolago vsakomur, kdorkoli ni zadovoljen z Jugoslavijo in jugoslovenstvom in lahko služi kot primer, kakšna zmes se rodi iz želje za demokracijo, slovenskega separatizma, katoliškega oportunizma, avstrijskega hofratovstva in marksističnega internacionalizma. Taka zmes nedoslednosti pod plaščem navidezne učenosti, v kateri pisec ne ve razlikovati etike od morale, resnice od laži, želje in izmišljotine, ne more koristiti Slovincem, marveč le tistim izven naših državnih meja, ki bi si želeli imeti Slovence v svojem državnem okviru. In tega naj se zavedajo gospodje, ki izdajajo »Slovenijo«. Bojimo se pa, da so se zavedali tega že popreje, predno so pričeli list izdajati, odnosno da jim je ta zavest popolnoma jasno prišla v teku poslednjih petih let, kar ta list izhaja!

Kulturna kronika

O Vrazu, vrazarstvu in še marsičem drugem.

Časi, ko je smatrala vsaka boljša slovenska narodna hiša za svojo dolžnost, da je bila poleg »Slovenskega Naroda« naročena tudi na »Ljubljanski zvon«, so minili. Tudi tistih navdušenih mladih čitateljev in čitateljic ni več, ki so nestrpnost čakali začetka meseca, da so čitali v »Zvonu« novo Aškerčevo pesem, ali pa nadaljevanje Kersnikovega ali Tavčarjevega romana. Dandanes ni več niti slovenskih inteligentov, ki bi smatrali za svojo potrebo, da prečitajo vsako številko »Ljubljanskega zvona«. Saj je toliko drugega dela in skrbi. Pa tudi »Zvon« ni več kar je bil. Prej je prinašal pesmi in romane — zdaj pa ni skoraj v njem kaj čitati. Ni več pravih pisateljev in pesnikov. Istotako je z drugimi revijami. Bog ve, čemu izhajajo, ki jih skoraj nihče ne čita. Zato tudi večina slovenske javnosti ni opazila, kako sta se spopadla dva slovenska profesorja — oz. eden menda šele bo — v »Zvonu« in »Sodobnosti«. Spor je nastal zopet zaradi — Stanka Vraza in ilirizma. Ubogi Vraz! In še bolj ubogi tvoji oboževalci! Pa kaj naj bi delal slovenski profesor, če bi se ne zgražal nad Vrazom!? To je vendar izdajalec! Narobe — Katon! Ilirec! Odpadnik! I. t. d. Vse take in podobne sodbje odmevajo po naših šolah, ko profesor razlaga ilirizem in njegovo nevarnost za slovenstvo. Ker ni nikake učne knjige, je tu dovoljena vsaka razlaga vključ t. zv. nacionalni vzgoji, ki je baje namen naše srednje šole.

Pa se je letos pojavil v »Ljubljanskem zvonu« spis mladega nadarjenega slavista Iva Brnčiča pod naslovom »Ob velikih korespondenci«, kjer pisec na podlagi pisma, ki sta si jih pisala Prešeren in Vraz nepristransko prikazuje, kako sta zagovarjala vsak svoje stališče in kje so vzroki, da je Prešeren presojal naš položaj po svoje, Vraz po svoje. In koncu je pisatelj dodal seznam onih del, ki so

glede tega vprašanja vsem najbolj dostopna, posebno korespondenca med Vrazom in Prešernom, ki jo imamo sedaj v novi Kidričevi izdaji Prešerna (Tisk. zadruga) in še pristavila, da ni imel namena, da bi dognal kaj novega, ampak da je hotel pokazati samo že znane stvari, kako sta Vraz in Prešeren reševala slovensko vprašanje. Na koncu je napisal, da je »korespondenca med Prešernom in Vrazom samo nov primer za staro in grenko resnico, da nas je svetovno dogajanje vselej postavljalo pred probleme, ki jih kot narodna celota nismo bili zmožni rešiti in so morali iskati nanje pozitiven ali negativen odgovor zgolj poedinci — pogostoma bolj s svojo osebno žrtvijo in s tragiko svojega dejanskega življenja kakor pa s svojimi ideologijami.»

In končal je z besedami:

«Vprašanja, ki so toliko razgibavala korespondenco obeh pesnikov, spadajo še danes med osnovne probleme kulturnega življenja pri Slovincih in na slovanskem jugu sploh, in s tega vidika je današnja aktualnost teh pisem — simptom.»

Torej nič izdajavca, odpadnika, narobe — Katona i. t. d. Popolnoma miren zaključek, nad katerim je vredno, da se zamislimo. Pa se je oglašil profesor, ki misli, da je vse to že davno dognano, in se je začudil: Kaj? Nič izdajavca, odpadnika, narobe — Katona itd. Kaj pa se to pravi: pisati o Vrazu in na koncu niti ne zapisati, da je bil odpadnik in izdajavec slovenstva, ker je propagiral svoj ilirizem? Kam pa pridemo, če bomo tako v rokah obdelavali take izkoreninjenice in izvrtke slovenstva!? Kako je mogoče napisati tak spis brez obsodbe? In še to je treba povedati: odkod to grdo izdajavstvo? Ali je Vrazarstvo psihološki ali sociološki pojav? In če jaz trdim, da je psihološki, kako si upaš ti trditi, da je sociološki? In če je sociološki, kje so tisti sociološki razlogi? Najbrže hočeš opravičevati njegovo izdajalstvo? Kar povej! Čemu si umivaš roke. Pilat? Zakaj zavijaš resnico potuhnjeneč? Najbrže si na skrivnem med onimi, ki ne verujejo v samosloven-

stvo... itd. Saj jih poznate! Tako sta se ta dva spoprijela. Javnost o takem dvoboju ne izve, ker se ne zanima za naše revije. Prav ji je! Tudi mi ne bomo obširneje navajali, kako se je ta boj nadaljeval. Da ne bo kake pomote, povdarjamo, da sodi Ivo Brnčič o ilirizmu isto kakor njegov nasprotnik, ki trdi, da je »zabloda, laž, smrt«, da torej Brnčič ni hotel Vraza zagovarjati, ampak je njegov greh že v tem, da ni — po zgledu drugih slovenskih profesorjev — obsodil vrazarstvo z vsemi tistimi izrazi, ki jih je nakopičil prof. Slodnjak, da bi pokazal one »gnoje kanale, iz katerih vre slovenska strahopetnost, rene-gatske sanje, licemerstvo« itd. Ko človek po takem srditem spopadu (pri katerem je mlajši Brnčič ohranil mnogo bolj mirno kri, kar je dokaz, da je mnogo bližji resnici, in je od-govarjal bolj krepko in jedrnat, ker ni imel postranskih namenov!) — ko človek po vsem tem seže po Prešernu in čita pisma, ki sta si ih pisala Vraz in Prešeren, tedaj šele začuti, kako visoko je stal pesnik nad svojimi oboževalci in kako mirno je presojal problem, ki ga je rodil čas. In če pogledamo v dogodke pri nas in okoli nas, kako jasno in naravno se nam zdi vse, kar se je zgodilo. Čemu toliko navlake in tuje učenosti pri vprašanju ali je vrazarstvo psihološki ali sociološki pojav? In čemu toliko šopirjenja, češ, jaz sem prišel tej stvari do dna in dognal vso podlost tega odpadništva, ki ga je slovenska inteligenca še pozneje odobraval itd. Nad vsem tem stoji namreč bridka in nepobitna resnica, da je Vraz vse svoje življenje in delo žrtvoval na oltar domovine, ki si jo je predstavljal v širšem obsegu; pa tudi če vzamemo samo Slo-venijo, ne more nihče tajiti, da je Vraz — kljub vsemu svojemu ilirstvu — delal in živel za svojo ožjo domovino in da je ni prav nikjer in z ničemer škodoval. Da ni postal slovenski pesnik, ni njegova krivda. Prešerna je ustvaril njegov genij: on mu je dal dar pesmi in pesniškega jezika — saj se ta jezik takrat ni nikjer učil — on mu je odkril svet poezije, on ga je vodil po pravi poti, ki je pot pesnika. Stanko Vraz ni bil pesnik te vrste, dasi je bil

pesnik. Če piše o njem dr. B. Vodnik, da je bil to najbolj oboževan pesnik svoje dobe, je treba to prav razumeti. Morda je bil prav zato tako oboževan, ker to ni bil pesnik one srčne globočine in visokega poleta, kakor je bil Prešeren: vse tiste njegove drobne pesmice, pisane v duhu narodne pesmi in tista lah-kotna ilirščina, ki ravno v teh pesmicah zveni tako nekako blagoljubno (vse večje pesniške skladbe se izkažejo takoj — ravno zaradi slabotne jezikovne mešanice kot ponesrečene!) se nam zde kot nekaka igračarija, družabna poezija, brez globlje vrednosti. Pred nami stoji bolj pevec kot pesnik; zato nosijo že zbirke naslove, ki nas spominjajo na narodne popevke (»Gusle i tambura« — »Glasovi Džuga-bije«, — iz dubrave Žravienske). Saj vemo, da je bil Vraz zbiratelj narodnih pesmi. Kakšen zlobin je torej storil Vraz, da je napisal in izdal te pesmi? Ker jih ni napisal v jeziku Prešernovem? Ako to od njega zahtevamo, mu delamo večjo krivico, nego jo je on storil slovenskemu narodu. Rekli smo, da se slo-venščina takrat nikjer ni učila. Prešeren je bil komaj zmožen napisati pismo staršem v svojem materinskem jeziku. Ali ni to zani-mivo. Vsa njegova korespondenca s Čopom je nemška. To je dokaz, kakšne težkoče je imel slovenski inteligent pred sto leti s svojo materinščino. Dočim je gladko obvladal nem-ščino in latinščino, mu je bila slovenščina (pismena) skoraj tuj jezik. A kakor je v pismu trda — tako zavzneni pri Prešernu v pesmi ta slovenščina blagoljubno, da se čudiš, kako da ta pesnik, ki se zdi, da je s tako lahkoto pisal slovenske pesmi, ni mogel ali hotel pi-sati slovenskih pisem!... To je najboljši do-kaz, kako je v Prešernu prevladoval pesnik. Iz domače gorenjske govorice, mu je njegov genij oblikoval — pismeni pesniški jezik. Vraz je bil doma na drugi strani Slovenije — vzra-stel je med Prleki prav ob robu Slovenskih goric. Svoj domači jezik, ki je imel takrat že nekaj literarne in tudi pesniške tradicije (Volkmer i. dr. Godski pesniki) že oblikoval in izpopolnjeval z izrazi iz raznih slovenskih jezikov. Zato je bil ta jezik precej drugačen

Kmalu si bomo na jasnem!

○ Dne 8. novembra 1936 se je vršilo v Osljeju zborovanje pristašev bivše SDS, na katerem je govoril dr. Srdjan Budisavljević. Iz tega njegovega govora prinašamo doslovno: «Hočem govoriti o hrvatskem vprašanju.

Govorimo povsod odkrito in moško in imamo jasne in določne poglede na to vprašanje. Teh pogledov narod še nima. Kajti čeprav je to vprašanje tako važno, se do danes ni smelo niti pisati o njem. Naša velika Jugoslavija je država i Srbov, i Hrvatov, i Slovencev. Bila bi največja nesreča, če bi bili ustvarili mesto te države tri svobodne in neodvisne države: Srbijo, Hrvatsko in Slovenijo. Bila bi nesreča, ker bi bila vsaka od teh držav slabotna in majhna. Ali na srečo smo ustvarili skupno državo. Toda v tej državi morajo biti zadovoljni, srečni in napredni vsi Hrvati, Srbi in Slovenci. Če pa je tako — in samo tako mora biti — potem morajo biti tudi Hrvati popolnoma enakopravni sorazmerno svoji kulturni in gospodarski moči. Popolna zadovoljitev Hrvatov je v največjem interesu Srbov samih, kajti dokler ni zadovoljstva in pomirjenja v zemlji, tako dolgo bodo trpeli prav vsi. Tega vprašanja pa se ne da in se tudi ne bo dalo rešiti izven te države, kot skušajo to prikazati razni sumljivi agenti. Ko bodo Hrvati popolnoma zadovoljni, bodo imeli od tega največjo korist Srbi, kateri bi morali biti za rešitev tega vprašanja že radi svojih lastnih interesov tudi tedaj, če ne bi čutili, da jo zahteva že sama pravičnost napram Hrvatom.»

Tekom nadaljnjega svojega govora je povdral dr. Budisavljević, da hočejo imeti Hrvate središče «svoje pokrajine» v Zagrebu in da hočejo reševati vse to, kar ni nujno potrebno za skupnost države, sami v zajednici s Srbi iz vseh krajev. Nato je nadaljeval:

«To hrvatsko vprašanje pa more rešiti samo ustavodajna skupščina s svobodno izbranimi narodnimi predstavniki, kajti le potem bo rešeno to vprašanje končnoveljavno na bratski način in na splošno zadovoljstvo.»

Na koncu svojega govora je podčrtal dr. Budisavljević, da je vodstvo beogradske Udruge opozicije pripravljeno rešiti hrvatsko vprašanje na ta način...

Katoliška cerkev sprejema narodne in politične zahteve hrvatskega narodnega pokreta.

○ «Obzor» komentira v eni svojih zadnjih številk govor nadškofa koadjutora g. dr. Stepinca, ki ga je slednji imel na zborovanju delegatov Skom-a. V tem svojem govoru je g. nadškof bodril hrvatsko katoliško kmetstvo mladino z besedami: «Neustrašno naprej! Naj vas niti najmanj ne moti šepetanje, da je vaša organizacija nasprotna hrvatskemu narodnemu pokretu. Ni je na svetu organizacije, ki bi vse prave vrednote pa tudi ljubezen do domovine dvignila do tolike stopnje, kot to dela katoliška vera.» «Obzor» sekundira nadškofovim besedam in navaja kategorične in javne izjave predstavnikov nekdanje Hrvatske Ljudske Stranke, v katerih oni priznavajo politično vodstvo dr. Vladka Mačka in naglašajo, da katoliška cerkev sprejema narodne in politične zahteve vodstva hrvatskega narodnega pokreta.

od Prešernovega. Ali je bil Vraz kriv, če ni bil pesniški genij? Dasi je hotel biti dober učenec velikih pesnikov, ni prišel preko poskusov. Ali je bil on kriv, da nam ni dal, česar ni mogel dati? Hotel je biti slovenski pesnik — a ko so ga odklonili, kaj je hotel? Če pogledate «Čebelico», trdi v nji: niso sami talenti. Da, razven Prešerna — jih ni nič. Saj se jim je sam Prešeren posmehoval. Tudi med njimi so bili taki, ki so mrcvarili slovenščino po svoje. N. pr. dr. Jakob Zupan. V primeri z vsemi je bil Vraz po srcu gotovo največji pesnik. Po srcu. Vraz je bil romantik, fantast, sanjač. Tak je bil tudi njegov jezik. Druga ga ni znal. Občudoval je Prešernove pesmi — njegovega jezika si ni mogel osvojiti. Saj bi tudi ne bil njegov. In bi v njem najbrže ničesar ne ustvaril. Kolikor je bilo v njem pesniškega talenta, se je izkazal v tistih drobnih pesmicah na svoj način in v svojem jeziku. Dočim je bil Prešeren zamišljen samotar, je bil Vraz vesel družabnik. Tako sta tudi kot pesnika. Dasi v Ljubljani. Vrazovim jezikom niso bili zadovoljni, je vendarle hotel biti slovenski pesnik. To vidimo iz njegovih načrtov po propadu «Čbelice». Rad bi bil dal vse, pa ni mogel. Kje je to krivda? In tu se pokaže razlika; Vraz je popolnoma drugače pojmoval svojo dolžnost do naroda kot Prešeren. Vraza si lahko predstavljamo, kako hiti (pogosto zasledovan od biričev) od grica do grica svoje zelene štajerske, od župnišča do župnišča, noseč na hrbtu v «tornistri» razne knjige, da z njimi vlije nove vere v zmago onim, ki so v samoti pričakovali vesti iz mesta, kjer je mladina dvigala narodno misel. Lahko si ga predstavljamo med ljudstvom, kjer zbira narodne pesmi in agitira za «Novine ilirske» in njihovo «Danico». Zdi se nam, da ga sploh vidimo vedno na poti kot narodnega romarja, da veže in druži ljudi, ki se že zavedajo svoje narodnosti. Dasi je bilo takrat po naših župniščih in posestvih več mecenov, nego jih je danes in je bil marsikje sprejet kot dobrodošel gost, je gotovo na teh potovanjih pogosto tudi čutil — usodo potnik-agitatorja, ki nima niti pravega doma in za

Tako torej visoki predstavniki katoliške cerkve v naši državi, tiste cerkve, ki ni hrvatska nacionalna, temveč univerzalna, nameravajo popolnoma zadovoljiti svojo vest s tem, da so pomirili člane svojih verskih društev s tolažilnimi besedami, da ta društva niso protivna hrvatskemu narodnemu pokretu dr. V. Mačka in da so izjavili, da ni organizacije na svetu, ki bi tako kot katoliška vera tako visoko dvignila domovinsko ljubezen.

Šibeniška «Tribuna», ki komentira govor g. dr. Stepinca, upravičeno piše: «Kako more katoliška cerkev prevzemati in podpirati narodne in politične zahteve dela svojih vernikov, če stoji tako na sovražni fronti drugemu delu svojih vernikov, ki imajo popolnoma nasprotno zahtevo v nacionalnem in političnem cilju in kako lahko ta cerkev dovoli, da tisti drugi del njenih vernikov gleda v njej svojo politično protivnico in pri tem sodelavko v rušenju tistih nacionalnih stremeljenj, ki so plod in posledica njihove domovinske ljubezni?»

K tem komentarjem nimamo prav za prav mnogo dodati. Mi poznamo katoliško cerkev bolj, kot marsikdo drugi iz njenih dejanj in prav dobro vemo, da more biti politika katoliške cerkve, ki je univerzalna in predstavlja politiko internacionalne, samo ena. To, da zagrebški nadškof koadjutor Stepinac smatra, da more katoliška cerkev podpirati samo hrvatsko narodno gibanje, da pa istočasno sodelujejo verski predstavniki v organizaciji JRZ, ki ima jugoslovenski program in je na ta način v popolnem nasprotju z gibanjem dr. Mačka, nas prav nič ne čudi in nas ne sme prevarati. kajti politika katoliške cerkve je, kot že rečeno, le ena, če pa na terenu slučajno delajo predstavniki katoliških vernikov enega plemena v nasprotju s predstavniki tega gibanja drugega plemena, nas to ne sme prav nič preslepiti, eni in drugi zasledujejo iste cilje.

Tudi način.

○ «Delavska pravica» z dne 5. novembra piše:

«Podlo kleveto so te dni razširjale razne osebe po deželi, da so namreč »zeleni«, t. j. člani Zveze združenih delavcev povzročili, da je oblast izvršila pri nadškofu dr. B. A. Jegliču preiskavo zaradi komunizma. Ta bedasta in podla laž se je rodila v glavi zagriženih nasprotnikov, ki nosijo naslov »krščanski socialisti« in so preteklo nedeljo marsikje pljuvali in bruhali ogenj in žveplo na našega slovenskega in katoliškega ljudskega voditelja dr. Antona Korošca. To je pač socialistični način borbe, nikakor pa ne krščanski. «Delavska fronta» štev. 44 z dne 31. oktobra 1936. To ponatiskujemo brez komentarja, da bodo naši člani vedeli, s kakšnimi sredstvi se «Delavska fronta» skuša proti nam boriti.»

Vendar enkrat.

○ Sedanji minister za šume in rude, Gjura Janković, je govoril 1. novembra t. l. na zboru JRZ v Podravski Slatini, kjer je glasom časniških poročil izjavil tudi sledeče:

«Jugoslovenci se moremo deliti po strankarskih programih, ne pa po plemenih in verah, ker je to v nasprotju s cilji državne po-

njegovim navdušenim potovanjem se je pogosto skrivala beda, toda to propagando za narodno knjigo in misel je smatral za svojo dolžnost in tisto »oboževanje«, ki ga je bil tu in tam deležen v družbi narodno zavednih ljudi, je bilo pač skromno plačilo za siromaštvo in pomanjkanje, v katerem je preživel svoje dni: saj bil človek brez eksistence, brez poklica. Že v prvih začetkih je bila Vrazova pot mnogo drugačna nego Prešernova: Vraz je prišel iz svoje ožje domovine, kjer je bila hrvatska zagorščina (kajkavščina) bolj domača, nego kranjska slovenščina — v gimnazijo v Maribor, kjer je že v prvih razredih pisal pesmice in z rojakom Miklošičem prebiral vse, kar je mogel domačega dobiti v roke. To je bilo po letu 1821., ko je bil v Ljubljani kongres (Vraz je bil rojen l. 1810., bil je torej deset let mlajši od Prešerna). V teh letih je nastalo veliko omladinsko gibanje v Evropi. V Varaždinu in Zagrebu se je navduševala mladina za boj proti Madžarom. Saj ji je grof Drašković pokazal, kje je domovina. Tudi na univerzi v Gradcu se je mladina iz teh krajev zbirala v «ilirskem klubu». L. 1830. je prišel tja tudi Vraz. Prešernova dijaška leta so tekla bolj mirno. Šele na Dunaju je začel pesniti. L. 1830. je izšla «Čebelica». Vraz jo je navdušeno pozdravil. Poslal je zanjo nekaj svojih pesmi, a Čop jih ni sprejel zaradi slabega jezika. Vraz ni obupal in je pesnil dalje. Bilo mu je 22 let. Pozabljal je na študij in mislil samo na narod; nazadnje je ostal brez kruha. Prešerna si ne moremo predstavljati kot narodnega agitatorja: on to tudi nikoli ni bil, bil je pesnik in celo kot pesnik ni hotel biti narodni buditelj. Edino «Zdravica» ima v sebi nekaj več bojevitosti — a še to je njegova labodja pesem. Ravno «Elegija mojim rojakom», ki jo sedaj samoslovenski najbolj godejo, najbolj kaže, da Prešeren ni bil političen pesnik. Ta pesem tako zaostaja za drugimi, če jo čitamo obenem z drugimi, da komaj verjamemo, da je Prešernova. Zdi se, da je pesnik sam čutil, da to ni prava njegova pesem. Prešerna si ne moremo predstavljati, da bi s takimi in podobnimi bu-

litike. Zato smo tudi za unitaristično ureditev države. Če bi bili za federacijo, bi bili s tem tudi proti enakopravnosti državljanov. Ko govorijo Hrvati o federaciji in zahtevajo enakopravnost, postavljajo nemogoče zahteve. V federativno urejeni državi živi vsaka pokrajina svoje posebno življenje in je zato mogoče, da žive eni bolje kot drugi. Mi smo za unitaristično urejeno državo. Smo pa tudi za to, da se izroči upravljanje mnogih poslov lokalni oblasti, ker ni potreba, da odločuje o vseh stvareh centralna vlada. Toda vse to poslovanje mora voditi samo ena roka, ki mora biti odgovorna vladi.»

Pozdravljamo to deciderano priznanje kraljevskega ministra k unitaristični ideji, to je ideji enega naroda in ene države, ker smo prepričani, da je g. minister izrazil ne le svoje mnenje, marveč mnenje celokupne kr. vlade in vseh njenih članov, zlasti tudi obeh naših slovenskih ministrov. Želimo samo, da čuje mo čimprej enako odločne in prisrčne izjave tudi na zborih JRZ v dravski banovini.

Previden minister.

○ Maček je takoj po volitvah spomladi prošlega leta izjavil, da ne pojde v skupščino. Ne glede na to, da bi bilo to njegovo sta-

Po naši zemlji

Srečna bo Jugoslavija,

* ko bodo vse matere vzgajale svojo deco v takem duhu!

Prejeli smo naslednji dopis od našega naročnika, ki ga prav radi priobčujemo:

Ni dolgo tega, ko sem bil povabljen na večerjo k neki meščanski patrijarhalni srbski družini v Beogradu. Oče, stari bojevnik, četnik; mati iz priproste srbske družine, imata dva bistra simpatična otroka, Stojana, ki gre v I. razred gimnazije in malo Vero, ki obiskuje še otroški vrtec. Razen religioznih svetinj v hiši, ki jih ima vsaka srbska družina na vidnem mestu, tako sv. Ikonu družinske Krstne Slave, kandilo in ostalo, mi je takoj padla v oči glavna sobna stena, ki je okrašena z narodnimi zgodovinskimi slikami od prastarih časov borbe za osvoboditev in ujedinjenje do najnovejših dni, poleg tega razno starinsko orožje, seveda ne manjkajo zraven tudi narodne srbske gusle, a v sredini cele te zbirke visi poslednja slika Kralja-Mučenika z Njegovo oporoko in ob njej visi večna lučka, ki se vedno ob družinskih in narodnih praznikih prižiga.

Po večerji me ni malo iznenadilo, ko sta morala otroka zabavati družbo, a nista nam plesala baleta ali pela najnovejših slagerjev ala «Marijana» in podobno, kar se dames lahko čuje od dece «boljših» družin ob takih družinskih večerih, ampak se je Stojan izkazal z dolgim in točnim pripovedovanjem najrazličnejših delov iz naše narodne jugoslovanske zgodovine, poedinih epizod iz glavnih bojev za Kumanovo, Kajmakčalan, Cer itd. tako slikovito, kakor to more samo bister dečko ki se tega ni učil mehanično iz knjige, ker ga

dilnimi psemimi hodil iz Ljubljane na kmete, da bi tam prebujal narod, da bi agitiral med Korošci za slovensko narodno misel itd. Vraz je smatral, da je njegova pesem poklicana, da prebujajo narod in da mora tudi sam kot pesnik vršiti to dolžnost. Prešeren se tudi sicer zaveda, kakšnega pomena je njegova pesem za prebujanje naroda, a svojega Pegaza ne vpreza v kako narodno budilno agitacijsko pesništvo. Le čitajte «Sonetni venec»! Pesništvo po njegovem mnenju mora služiti svojemu namenu. Dočim imajo popevčice Stanka Vraza povsod svoj budilni refren, se skriva pri Prešernu domovinska ljubezen globoko v srcu in nima agitatorskega namena. Sam je to povedal v pismu Stanku Vrazu: «Die Tendenz unserer Carmina und sonstiger literarischen Tätigkeit ist keine andere als unsere Muttersprache zu kultivieren; habt ihr ein anderes Zeit, so werdet ihr es schwerlich erreichen.» On torej ni verjel na kak postranski namen pesništva, kar je bila Vrazu glavna stvar.

Naši razlagavci pa zahtevajo, da bi moral biti Vraz prav tak pesnik kot Prešeren, da bi pisal prav take pesmi in v istem jeziku in z istim namenom. Rekli smo, da Vraz ni bil tak pesnik, zato ni mogel pisati takih pesmi, niti v istem jeziku niti z istim namenom. On je razumel svojo dolžnost popolnoma drugače kot Prešeren, a, če hočemo biti pravični, moramo priznati, da je prav tako vestno izpolnil svoje poslanstvo kot Prešeren svoje. Pri tem ni Slovencev prav nič oškodoval in ni nikomur storil nikake krivice. Prešeren je bil, kar se tiče javnega življenja, pasivna natura, Vraz je bil poln aktivnosti. Dasi naše narodno središče Ljubljana takrat ni bila prav nič manj pomembna kot naša severna narodna meja, n. pr. Maribor — ali celo bolj — vendar ne najdemo v nji nikakih navdušenih buditelev, ki bi posamezni ali v društvu skušali zanesti malo več narodne zavesti med meščane. Vse ostaja samo pri literarnem delu («Čebelica», — Illyr. Blatt» — črkarska pravda), dočim dobiva tam na severu slovenstvo takoj svoj budilni namen: zato je Vrazu

lišče brez dvoma drugačno, če bi ostal pri volitvah zmagovalce, je zanimivo, kako se dosledno brani vsakega poskusa pridobiti ga za delo v skupščini. Nekaj časa je bilo govora, da bodo nekateri poslanci bivše KDK in sicer samostojni demokrati šli v skupščino kot opazovalci. Sedaj pa se zdi, da so tudi to misel opustili. Značilno je pri tem stališče odgovornih krogov JRZ. Oni dosledno vabijo ljudi iz združene opozicije, ki se pa držijo v gosposki oddaljenosti od vsega, kar bi jih lahko vsaj malo diskreditiralo pred hrvatsko javnostjo. Čeprav so vsi vodje združene opozicije zelo zapeti in zelo redko povedo, kaj hočejo, pa tem rajši pripovedujejo, česa si ne želijo, so njihove izjave popolnoma skladne v tem, da je prvi predpogoj za njihovo sodelovanje v državni upravi ta, da se izdajo novi politični zakoni. Minister Kaludjerčić pa je rekel nedavno o tej njihovi zahtevi, da je nekoliko nerodno izdati politične zakone brez Hrvatov, ker obstoja bojazen, da bodo Hrvati zopet nezadovoljni tudi z novimi zakoni, ker pri njih ne sodelujejo.

Tako bo torej vsaj še nekaj časa ostalo vse po starem, kar sledi tudi iz tega, ker je vlada izjavila, da namerava delati še vedno in nemoteno s sedanjo skupščino in senatom.

uči njegov oče z živim in plastičnim pripovedovanjem znamenitih zgodovinskih dogodkov, ki jih je sam na lico mesta doživel. To je ona «narodna tradicija», ki tako karakteristično obeležuje ravno srbski del našega naroda, kateri «narodni tradiciji» ali kakor se pri nas reče «ustnemu izročilu», gre zasluga, da so ostali in se očuvali v svežem spominu mnogi važni dogodki srbske zgodovine pred in po Kosovem do današnjega dne, s čemer so seveda v najožji zvezi celi ciklusi narodnih pesmi, ki so tako po «ustnem izročilu» dospale v našo dobo.

Mala Vera pa se je zopet izkazala na svoj način, ki me ni malo iznenadil. Četudi komaj pravilno izgovarja vse glasove, je deklamirala in recitirala z otroku prirojeno ljubkostjo brezštevne pesmi o Jugoslaviji, Kralju, Istri, Kralju-Mučeniku, a končno je mene «kučnega gosta» počastila z lepo slovensko pesmico (kolikor se spominjam od Anice Černejeve «Orač na Topoli»). Vidno ganjen s tem prijetnim doživetjem, ko so me domači prekinili v mojih otonih mislih, nisem jim imel drugega odgovoriti, samo sem otožno rekel: «Ali bodo kedaj domovi naših »narodnih« Slovencev, primerno srbskim čuvši in izkazovali toliki žar plamteče domovinske ljubezni, ki bi naj bila odsev one iskrene v duši».

Preden sem tega večera zapustil ta vzorni «nacionalni» dom, me je še čakalo poslednje in največje iznenadenje. Mala Vera, ki ji je bil malo podaljšan večerni dopust že iztekel, se je neopazeno izgubila iz družbe in že je stala v dolgi nočni srajčki zraven svoje postelje in ne meneč se za prisotnost »gostov» glasno odmolila svojo večerno molitev:

pesem le sredstvo za prebujanje naroda, Prešeru pa je sama sebi namen. In ko je «Čebelica» prenehala, se je Vraz mnogo trudil, da bi dal Slovencev nov almanah («Metuljček» ali «Cvetlice»), dočim Prešeren pasivno čaka, kaj bo prinesel čas...

Oni odklonjeni Vraz, ki ga je gotovo zelo bolelo, da njegove pesmi niso našle priznanja niti pri Čopu niti pri Prešernu, je skušal zdaj, ko ni bilo več Čopa in je Prešeren v svoji bolesti molčal, vendarle nadaljevati literarno delo Čebeličarjev, dasi je čutil, da je človek s periferije, ki ga središče odbija. Za njegovo aktivno naravo je bilo kranjsko mrtvilo tem bolj mučno, ker je že občutil močnejše življenske utripe sosednjega naroda. Po svojem rojstnem kraju je spadal Vraz v sredo med prave kajkavce — Slovence in hrvatske kajkavce Zagorce, katerih dialekt je bil pismenil hrvatski jezik te dobe. Ako je Vraz svoji prileščinici dodal še nekaj bolj splošno slovanskih izrazov — kar se je zgodilo v smislu Kolarjevih idej — je bil njegov jezik že bliže zagrebški kajkavščini nego ljubljanski slovenščini. Ne pozabimo, da je imela ta periferija že nekaj literarne tradicije — in tako je bila Vrazova pot na vzhod — če jo gledamo v idejah časa — bolj naravna, nego pot na zapad, dasi je stopil na to pot s težkim srcem, a s polno zavestjo, da vrši veliko narodno dolžnost sinteze razbitih jezikovnih delov, ki so se takrat zdeli združljivi v nekem skupnem jeziku. S tem je hotel rešiti sebe, da bi mogel delati in dajati širši svoji domovini darove, ki bi sicer bili z njim vred propadli. Za inteligenco, posebno ono na Štajerskem, so bili ti darovi prav tako dostopni, kakor oni iz Ljubljane. Kdo je bil torej oškodoval? Iz Prešernovega pisma, ko mu je poslal Vraz nekaj pesmi za «Illyr. Blatt», izvem, da se zde celo Prešernove pesmi nekaterim ljudem v Ljubljani nerazumljive, Vrazove pa «le jaz in Kastelic komaj napol razumeva», piše Prešeren.

(Konec prihodnjic.)

Oče naš, koji u rukama držiš vaseljeni svet,
Daj nam moči, da izvršimo sveti Kraljev

amanet,
Usliši molitve iskrenih Jugoslovena svoja,
Čuvaj nam Kralja Petra, jedinstvo i Jugoslaviju! Amin.

Ko sem zapustil v tihi noči ta vzorni jugoslovski dom pod tolikimi vtisi, nisem mogel urediti svojih misli. Še vedno sem čul samo to edinstveno molitev ljubkega otroka. V takem sentimentalnem razpoloženju mi ni preostalo drugega, kakor da tudi sam tiho pomolim svojo molitev: «O Vsevišnji, ki si dopustil trpinčenemu jugoslovskemu narodu doživeti in preživeti toliko Vidovdanov in Golgot, čuj in usliši topla molitev tega nedolžnega otroka. Tudi mi vsi zavedni Jugoslovenci se pridružujemo željam in molitvam tega angelskega otroka, da naj bi Te enako prosila in molila tudi vsa slovenska in hrvaška deca, takrat nam bo vsem Jugoslovenom šele zasijalo toplo, pravo jugoslovensko sonce!»

Margotti piše.

* Ob priliki petnajste obletnice pohoda na Rim je goriški nadškof p. Margotti poslal federalnemu tajniku v Gorici sledeče zanosno pismo:

«Ob koncu štirinajstega leta fašistične ere, ki je prinesla toliko življenjske toplote in toliko svetlobe v našo veliko domovino, hočem izreči Vašemu blagorodju in po Vašem posredovanju vsem hrabrim soškim črnim srajcam moja voščila. Naj blagoslovi Bog Italijo in naj dežujejo na kralja in cesarja dobrote in blagoslovi v veliki meri, naj podpira in tolaži v trdem delu za ljudstvo našega nadvse ljubega duceja, svetlega genija, kateri gradi nove sreče Italije, naj Bog podeli moč in dobroto dragim mladeničem, ki so največja skrb režima in ki so najlepše nade cerkve in domovine. Vam g. komendantor moram udanostno pozdraviti, vsem, ki delajo za Vami za moralno, kulturno in gospodarsko obnovo države pa obilo blagoslova.» (Istra.)

Volitve v TOI.

* Blizu se čas, ko bo zaključeno vlaganje kandidatnih list za volitve v TOI, ki predstavljajo tudi letos veliko zanimanje vseh članov, posebno pa še obrtnikov. Doslej je bila vložena skupna obrtniška lista, ki sta jo predlagala sporazumno gg. Ogrin in Rebek. Ta lista je plod pogajanj, ki jih pa gotovo nista vodila tadv gospoda, marveč so se vodila na povsem drugih mestih. V gostinskem odseku je postavljena kandidatna lista s Cirilom Majcenom na čelu in «Gostilničarski vestnik», strokovno glasilo Zveze združenj gostilniških obrti Dravske banovine v Ljubljani pravi, da je ta kandidatna lista sestavljena po volji članstva. Mislimo, da je, če bi se tudi v obrtnem odseku sestavljala lista po volji članstva, zelo mogoče, da vsaj eden od gori imenovanih gospodov ne bi mogel priti v poštev kot kandidat. To dejstvo je pa tudi bilo bržkone povod, da so se sploh pogajanja vršila, kajti, zdi se nam, da je sedaj čas, da vsakdo pove, kaj je in ne, da se delajo kompromisi dvomljive vrednosti, od katerih obrtniki nimajo prav nikakih koristi!

Salonski komunisti.

* V Zagrebu je bila aretirana neka dama iz zelo bogatih krogov, ki je sredi mesta imela najeto stanovanje sedmih sob. V eni teh sob je stanovala sama, v ostalih pa njeni ljubljenci — psi in mačke. Ta gospa je bila aretirana kot ena voditeljic komunističnega pokreta. Ob tej vesti se spominjamo tistih beograjskih komunistov, ki se zbirajo po salonih in ki jih je neki beograjski list tako dobro karakteriziral kot komsalonce. Tudi oni so bili iz premožnih rodbin, toda komunisti. Značilno za duh časa, v katerem živimo, je, da se ljudje, ki jim ničesar ne manjka, iz same želje za senzacijsko podjeto za ekscentrični-mi idejami, da pa ljudje, ki živijo v slabih in težkih razmerah stalno in vedno bolj odvrčajo misli od socialne revolucije v obliki kakor jo propagirajo komunisti.

K temu naj dodamo še to. Komunistem pobliži na način kakor to dela n. pr. «Straža v viharju», akademsko glasilo JRZ in mladinski privesek «Slovenec» je, milo rečeno, neresno. S pisarjenjem bombastičnih člankov proti komunistom se jih da kvečjemu preplašiti, nikakor pa ne prepričati jim njihovo delo. V borbi proti komunistom more biti veljavno samo eno načelo: Zbog za zlob. Dokler tega ne bodo sprevideli tisti, ki imajo vse na razpolago, da bi kaj ukrenili, toliko časa lahko članke proti boljševikom brez skrbi ustavijo. Škodili s tem ne bodo nikomur. Niti sebi.

Poziv!

* V našem obmejnem kraju Hotedršici je postavljen visok drog, na katerega od časa do časa, ob različnih prilikah izvesijo naši Hotedrščani jugoslovensko trobojko. Prav tako so postavili tudi Italijani ob meji tak visok drog, da razobešajo svojo zastavo. Toda medtem ko je italijanska zastava lepa, nova in velika, je naša vsa pokrpana in stara, pa tudi mnogo premajhna je, kajti fantje, ki so zastavo nabavili, so si denar za zastavo odtrgali od ust in niso mogli kupiti nekaj takega kakor imajo Italijani. Zato pozivamo

naše nacionalne trgovce, da prispevajo bodisi v denarju ali blagu, da morejo Hotedrščani obesiti 1. decembra že novo, šest metrov dolgo trobojko na svoj obmejni drog. Darove sprejema naša uprava.

Nepopravljiva škoda.

* Ne da bi razmotrivali vzroke, ki so dovedli do tega, da se ni udeležila letošnje Olimpijade v Berlinu ekipa naših najboljših strelcev — članov jugoslovenskih Streljaških druženj — moramo predočiti javnosti moralno izgubo, ki jo je utrpel vsled tega ugled naše države. Glasom službenih podatkov so bili doseženi na berlinski Olimpijadi sledeči najboljši uspehi. Dosegli so na:

Malokalibrski puški na 50 m od 300 možnih točk:

Roggeberg — Norveška	300
Bezseny — Madžarska	296
Karas — Poljska	296
Gison — Filipini	296
Mellon — Brazilija	296
Mazoyer — Francija	296

Precizni pištoli na 50 m od 600 možnih točk:

Ullmann — Švedska	559
Krempel — Nemčija	544
Jamonnieres — Francija	540
Bonin — Francija	538
Vartiovaara — Finska	537
Jones — Amerika	536

Naše streljaške družine so se vestno pripravljale na Olimpijado, imele so izločilne tekme svojih članov najprej po posameznih okrožjih, med temi iz okrožij zbranimi najboljšimi strelci pa se je vršila končna izločilna tekma v Beogradu. Žal nimamo na razpolago celotnega materiala teh izločilnih tekem, pač pa lahko ugotovimo sledeče:

Pri streljanju z malokalibrsko puško na 50 m je dosegal prof. Pero Cestnik iz Maribora od 298 do 300 točk, pri streljanju s precizno pištolo pa Per Franjo, kapetan v p. v Ljubljani od 540 do 556 točk. In to ne slučajno. Oba sta trenirala stalno in sta pri vseh teh treningih dosegala te izredno lepe uspehe. Lahko torej rečemo, da bi bil prof. Cestnik v malokalibrski puški če ne prvi, pa prav gotovo drugi, kapetan Per pa v precizni pištoli prav gotovo drugi najboljši strellec Olimpijade. Zapravili smo torej po nepotrebnem najmanj dve srebrni olimpijski kolajni, ki bi nam bili silno potrebni, ker smo na tej Olimpijadi — če izvezamemo Sokolstvo — odrezali zelo slabo. Upravičen je vsled tega apel na naše Streljaške družine, naj pazijo že sedaj, da si zagotovijo udeležbo na bodoči Olimpijadi v Tokiju in naj zlasti pazijo, da jim vodstvo olimpijskega odbora tudi v bodoče ne bo moglo očitati, da niso amaterji.

Ni jim za pijeteto.

* Na imponantnem grobu dr. Janeza Ev. Kreka so bili o Vseh svetih trije venci, oviti v slovensko trobojko. Prinesli so jih tja prijatelji, pač v počastitev Krekovega spomina.

Dr. Janez Ev. Krek je umrl 1. 1917, torej sredi najhujšega divjanja apostolske Avstrije nad srbofili in kladivarji Jugoslavije. Dr. Krek je umrl sredi najpolnejšega lastnega dela za ustvaritev Jugoslavije. A kako to, da mu njegovi prijatelji za tako delo nočejo dati jugoslovanske trobojke? Kako to, da ga mrtvega vlačijo v struje, katerim ni pripadal, ki so mu nagajale pri delu za Jugoslavijo in katere bi danes obsodil za njih zla dela?

Pa, ... ni se oni dan mogel jeziti mrtvi Primož Trubar na profesorje slovenščine, ki so mu baš dan pred Vidovim dnem in dan pred proslavo dobrovoljcev navezali na kamniti kip slovensko trobojko, ni se mogel pomilovalno ozreti na kresnice, ta modni pušeljci ... in — ne more se jeziti na svoje prijatelje počivajoči prah dr. Janeza Ev. Kreka.

ŽOLČNI KOTIČEK

Debate na dvoriščih jetnišnic...

Škerbec Matija piše v «Gorenjcu», da mu je postal šele v razgovorih na dvoriščih jetnišnic v «Belgradu» in Sremski Mitrovici jasno, da smo Slovenci poseben narod, različen od Hrvatov in Srbov in da so tudi Hrvatje od Srbov različen narod, čeprav imajo isti jezik. Pričakujemo njegov samostojen predlog, da naj se pošlje še tistih »par tisoč slovenskih narodnih bastardov« za nekaj časa debatirat na dvorišča jetnišnic v «Belgradu» in Sremski Mitrovici, pa ne bo več nesrečnih «jugoslovenov», teh grdihi potomcev nekdanjih nemčurjev in lahonov. Potem bo jugoslovenski narod res brez ljudi, Škerbec pa bo postal prvi ideolog in voditelj «lastnega naroda Slovencev».

Mesarska iz Beograda.

× Debelih krav nimamo več, nema više, suhih buš bosanskih pa narod tam preko ne mara, ... e, brate, poskusimo v petek — sveže makarone! Teh se priučimo!

Cankar govori iz brona...

× «In četudi so me jim ukradli iz Clevelandskega «Kulturnega vrta», po tatvini se med socialisti počutim kakor odrešenega — črnih jerofov. Sporočam najlepšo hvalo tatvom!»

Župan iz Hinj

× je bil po pomoti obrekovan v katoliškem «Slovenecu». Po volitvah šele se je zanj pobrigal njegov stric in ga milostno — umil. Obrekovalec pa je še naprej lahko umazan, saj tudi pujska ne umivajo po kmetih prav vsak dan.

Na pravi poti

«Letos je izšla v Zagrebu kakor nalašč zopet zloglasna «Istorija srpsko-hrvatsko-slovenačkega jezika s pregledom naših dijalekata i istoriskom čitankom» od Franja Poljanca in to v četrti, popravljani izdaji, ki jo je najvišja v to poklicano oblast, naučno ministrstvo, odobrila 31. marca t. l., kakor da bi protest slovenskega naroda zoper tako potvarjanje naše zgodovine, kulture in narodne samosvojestvenosti ter zoper tako žalitev našega narodnega čustvovanja kakor je Poljančeva knjiga ne obstojala.»

Tako piše ob izdaji te knjige nedeljski «Slovenec», ki bi mu prav nič ne zamerili, če bi tako stvar pisal, ko je izhajal še pod pokroviteljstvom ranjkega Sušteršiča. Danes pa, ko je «Slovenec» glavno glasilo JRZ, katere aktivni ministri proglašajo unitaristično in integralno jugoslovenstvo kot osnovo svoje vlade, bi moral biti «Slovenec» že previdnejši, če hoče ohraniti pred svojimi čitatelji, sodelavci in somišljeniki, ki jih kar en bloc označi kot pristaše slovenske separatistične ideje, še svetlo lice, čisto vest, ki mora dičiti glasilo take plemenite organizacije kot je Katoliška akcija. Mi seveda od «Slovenca» ne pričakujemo ne objektivnosti, ne resnice. Saj je to 64 let star list, ki je v tem času najmanj polovico tolikokrat menjal svojo barvo in prepričanje in se ne smemo čuditi, če izbruhne tudi tokrat na uvodnem mestu v neokusen napad na jugoslovenski nacionalizem.

Poljančeva knjiga je samo znak, da so v Beogradu že davno prišli do spoznanja, da ni enotne državne zavesti brez enotne narodne misli. Dokaz, da presoja vprašanje kulture in prosvete mnogo bolj liberalno, pa tudi mnogo bolj stvarno kakor se to dela v Ljubljani. Dočim vlada težnja za unifikacijo šolskih knjig, za podajanje naše zgodovine na ta način, da se vidi in da se podčrta tisto, kar nas druži, smatrajo tisti, ki so se sami proglasili za nosilce slovenske kulture, da je edino umestno brskati po spominih, sestavljati dokaze o tem, kako smo nekaj drugega in venomer povdarjati tiste razlike, ki so s toliko mujo poiskane v naši preteklosti in sedanjosti, samo, da bi vse ostalo pri starem.

Mi razumemo bojazen ljudi, ki se tako zavzemajo za slovensko kulturo, ki povsod vidijo nevarnost za to kulturo in ki sami sebe dvigajo na nek višji kulturni piedestal, da bi mogli potem zopet sami soditi o vsem, kar jim ni povšeč. Kajti oni se ne bojijo za slovensko kulturo, ki je jugoslovenski nacionalisti ne negiramo in ne za slovenski jezik, ki ga gojimo gotovo z večjo ljubeznijo kakor ga oni sedaj in so ga še pred 20 leti, marveč za sebe, za svojo eksistenco in za svojo veličino, ki se bo v kratkih letih pokazala kot najmanj doktrinarska plitkost same sebe poveličujočih mediokritet. Spominimo se najrazličnejših veličin, ki so vzrasle na polju slovenske likovne umetnosti, katerih neokusne slikarije krasijo stene Slovenske narodne galerije, pa končavamo (te veličine namreč) v Parizu kot fotografije. Kako je tedaj naša umetnostna kritika uni so proglašala to umetnost kot edino pravo, samobitno, res narodno slovensko umetnost in kakšni izrodki so se iz takega pojmovanja umetnosti razvijali! In vendar je čas popolnoma zabrisal sledove takih poskusov in je dokazal ponovno, da so se nesmrtno blamirali vsi tisti, ki so v takih poskusih hoteli videti nekaj resničnega, življenjskega. Ali oseb, ki so ta duh vzdrževale, ni motilo prav ničesar, da ne bi takoj zopet poiskale novih slovenskih veličin, a ne zato, da bi res nekoga moralno podprle, marveč zato, da bi se njihovo lastno ime ponovno čitalo pod kritikami, ki so brez vsake prave vrednosti.

In naše literarne veličine! Saj čitamo vsak mesec troje slovenskih revij, ki nam prinašajo zgolj prazen otep slame, prežet z marksističnim ali katoliškim dogmatizmom, povit z neštevilnimi verbalizmi in postavljen v našo kulturo kot nekaj izredno polnega in pestrega... Red-

ka so imena tistih piscev, ki jih moreš z užitkom čitati. Redki so tisti članki, ki imajo resnično literarno vrednost. Kajti literarno vredna dela se ne morejo odlikovati le po blestečem jeziku ali sijajnem slogu, ona morajo imeti tudi svojo misel, ki je mediokritete, ki vedrijo in oblačijo pod streho naše uboge slovenske kulture ne morejo in ne bodo nikoli mogle dati. Že samo dejstvo, da skušajo to slovensko kulturo tako omejiti na ozek krog ljudi, ki se med seboj poznajo, ščitijo in podpirajo, da ji nočejo dati nikakega širšega razmaha, da v svoji ozkogrudnosti pričenjajo pačiti slovensko govorico in izločevati iz nje besede, ki le malo sličejo na srbohrvaščino, da se omejujejo samo na določeni teritoriji in da ne iščejo in nočejo iskati stika z drugimi kulturnimi centri, samo to dejstvo kaže, v kakšno smer vodijo ti krmarji našo kulturno barko. Naša povojna literatura, toliko anonisrana, toliko podpirana od raznih političnih ljudi pa kljub temu, da nje nositelji tako v zvezde kujejo svoja lastna imena, svoja spoznanja in dognanja, ni dala ko vojni več kot dve, tri stvari, ki bi se mogle uspešno plasirati na neslovenskem trgu. Tu ni treba iskati razlogov drugod, tu je edini razlog ta, da so ljudje, ki so se tako zabubili v svoje skronostne učenosti in svoja raziskanja o slovenstvu, dosti premalo zreli, da bi nam dali nekaj velikega, da so nezreli po svojem obzorju, ki redko pri kom sega čez vaske ograje, postavljene na periferiji našega kulturnega središča — vele mestne Ljubljane.

Isto kakor z literarnimi je tudi s političnimi veličinami. Slednji se še celo zavedajo, da bi pri pravem resnično jugoslovanskem režimu avtomatično odpadle od sodelovanja pri delu za spremembo usode naše države in zato je jasno, da je prav osebni moment zopet tisti, ki jih sili, da vzdržijo, kolikor pač morejo.

Mi jugoslovenski nacionalisti smo sprili takega dogajanja mirni in hladnokrvni. Velika imena v zgodovini jugoslovenske misli so nam zagotovilo, da se vendar giblje vse v smeri, ki bo slej ali prej izbrisala sramoto našega sedanjega kulturnega dogajanja. Ne delamo si nikakih iluzij. A vemo, da so Vitezovič, Strossmayer, Rački in drugi neštevilni veliki poborniki jugoslovenstva v preteklosti s svojimi prerokami, ki so se z ustvaritvijo Jugoslavije uresničile, popolnoma upravičili svoje življenjsko delo. Mirni smo, ker vemo, da poborniki za slovensko kulturo in nasprotniki jugoslovenskega unitarizma ne morejo postaviti niti enega človeka, ki bi mogel stopiti ob stran najmanjšemu teh prerokov jugoslovenstva, ne da bi mu segal preko gležnjev. Mirni smo, ker vemo, da ideja slovenskega separatizma ne more biti in ni tako močna, da bi mogla povzročiti pravo ljudsko gibanje brez impulzov od zunaj in da ta misel še daleč ni tako močna kakor jugoslovenstvo, ki je dalo desetstisoče dobrovoljcev in njihovih življenj. Tok časa gre preko malenkostnih pojavov, ki jih ustvarjajo mediokritete slovenskega kulturnega in političnega življenja in ta tok časa bo zabrisal vse sledove, ki jih je na naši kulturi zapustila in ki jih še zapušča avstrijska mentaliteta gotovega dela nositeljev politične in kulturne separatistične misli. In gospodje, ki se zdaj umikajo pred soncem, ki nam sveti z vzhoda in se kot gobavci zatekajo v ozke meje vaškega plota, ki nas loči od zunanjega sveta, bodo potem, ko bodo spoznali, da so hodili po krivih poteh, prekasno obžalovali svojo usodo.

To so misli, ki se nam nehotе vzbujajo, ko čitamo uvodnik v nedeljskem «Slovenecu».

Listnica uredništva.

G. uredniku lista «S»: Res nismo mislili, da se boste tako razburjali; Priporočamo Vam za 100 vinarjev baldrijanovih kapljic. Obžalujemo slučaj!

Omočamo Vam dober in cenen nakup:

nepremočljivih hubertusov,
oblek,
plaščev,
posameznih hlač,
črnih sukenj,
kratkih suknjičev

in
damskih plaščev!

Domači izdelki!

,SOKO' OBLEKE

